

ZAČÍT SPOLU

O PROGRAMU ZAČÍT SPOLU

Začít spolu je velmi propracovaný vzdělávací systém, který je vhodný pro každé dítě. Vychází z **konstruktivistického pojetí vzdělávání**, staví na humanistických a demokratických principech ve vzdělávání, při bezpodmínečném uplatňování **pedagogického principu zaměřeného na dítě** (pedocentrismus).

V ČR působí Začít spolu od roku 1994 a od roku 2004 je součástí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a dosahuje vynikajících výsledků.

Je zpracován na základě poznatků o fungování dětského mozku... (víte, že do věku 6let se utváří 85% osobnosti?)

K ČEMU VZDĚLÁVÁNÍ V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU SMĚŘUJE, CO DÍTĚTI NABÍDNE:

- vše důležité pro to, aby se umělo vyrovnávat se současností i budoucností
- vyrovnávat se se změnami a přijímat je
- nést za svou volbu odpovědnost
- být tvořivé
- rozpoznávat problémy a řešit je

JAK TOHO DOSÁHNEME?

- podporujeme je v tvořivosti, učení, samostatnosti, zvědavosti
- známe dítě, jeho vývoj, slabé i silné stránky
- známe principy jeho vývoje
- podporujeme dítě s ohledem na jeho osobnost a zvláštnosti
- úzce komunikujeme a spolupracujeme s rodinou
- umíme dítěti nabídnout pestré činnosti
- vedeme děti prožitkem, neboť takto má trvalejší hodnotu

CO K TOMU VYUŽÍVÁME?

- zejména spolupráci s rodiči
- uvědomělé pedagogy, kteří se neustále vzdělávají
- podnětné prostředí

CÍLE A PRINCIPY PROGRAMU ZAČÍT SPOLU:

- Program usiluje o to, aby si děti samy budovaly základy pro postoje, znalosti a dovednosti důležité pro člověka, který se bude vyrovnávat s nároky a problémy současnosti i budoucnosti.
- Připravuje děti na to, aby se v budoucnu aktivně zajímaly o učení, uměly se samy a efektivně učit, učení je bavilo a nebylo pro ně spojeno s nadměrným stresem.
- Vyzvedává, oceňuje a podporuje vývoj charakterových vlastností a rysů osobnosti, které budou moci uplatnit i v životě – odpovědnost, rozhodnost, cílevědomost.
- Podporuje zdravý, harmonický, psychický i tělesný vývoj dítěte.
- Děti jsou vnímány jako individuální osobnosti, účastníci se procesu výchovy a vzdělávání, jako aktivní subjekty
- Pedagogové využívají silných stránek dítěte pro motivaci a efektivní učení. Posilují slabé stránky dítěte k tomu, co dítě ještě nezná a nezvládá.

DĚTI JSOU PODPOROVÁNY V TĚCHTO SCHOPNOSTECH:

- přijímat změny a aktivně se s nimi vyrovnávat
- kriticky myslet a umět si vybírat, nést za svou volbu odpovědnost
- rozpoznávat problémy a řešit je
- být tvůrčí, mít představivost
- sdílet zájem a odpovědnost vůči společenství

HLAVNÍ PRINCIPY PROGRAMU ZAČÍT SPOLU:

A) Prostředí třídy

- Prostor třídy je uspořádán tak, aby vznikla tzv. centra aktivity. Svou velikostí, umístěním a vybavením stimulují děti ke hře, činnostem a práci.
- Děti mají možnost uchýlit se do klidného koutku a neúčastnit se společných činností.
- Mají možnost uplatnit svou vlastní tvořivost a samostatně tak dojít k vlastnímu poznání, všemi smysly.
- Děti si mohou vybrat činnost, kterou zvládnou, materiál a pomůcky.
- Zároveň jsou vedeny k rozhodnosti, vytrvalosti a zodpovědnosti – setrváním v dané činnosti, dokončení práce a samostatným úklidem pomůcek.
- Děti řeší možné, vzniklé konflikty samostatně. Pedagog pouze přihlíží a na požádání dětí poradí jak konflikt řešit.

B) Individuální přístup ke každému dítěti

V programu Začít spolu je individuální přístup realizován dvěma základními prostředky:

- pozorováním
- tematickým (projektovým) plánováním (vychází z potřeb a zájmů dětí, vyhovuje individuálním vzdělávacím potřebám a možnostem dětí)

Pozorování a plánování pak vytvářejí předpoklad k tomu, aby se individuální přístup projevil ve všech oblastech života třídy, v jejím uspořádání, vzhledu, v denním rozvrhu činností dětí, v nabídce materiálů, v přístupu k dětem a komunikaci s nimi, v hodnocení výsledků, ve spolupráci s rodinou. Jsou vytvářeny podmínky pro individuální, skupinové i frontální činnosti. Děti mají dostatek času i prostoru pro spontánní hru. Denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na individuální možnosti dětí, na jejich aktuální či aktuálně změněné potřeby.

C) Integrované učení hrou

Podstata integrovaného učení spočívá v tom, abychom spolu s dětmi ve školce vytvořili prostředí, kdy při jedné přirozené činnosti či hře, může dítě rozvíjet všechny své schopnosti, dovednosti a znalosti. Cílem pak je, abychom umožnili dětem poznávat, že všechny jevy a věci jsou navzájem propojeny a tvoří jeden celek. Obsah vzdělávání není rozdělen na jednotlivé výchovné složky s vědomím, že předškolní vzdělávání zasahuje vždy celou osobnost dítěte v jeho rozvoji.

D) Aktivní účast rodiny

Program Začít spolu vychází z předpokladu, že při výchově dítěte má rodina primární a nezastupitelnou roli. Proto je důležité nabídnout rodinám dětí možnost spoluúčasti při výchově v MŠ a také je při ní povzbuzovat – přičemž podstatná část kontaktů mezi školou a rodinou bude neformálního charakteru. Spoluúčast rodičů v programu může probíhat mnoha způsoby. Jsou jimi například:

- spolupráce rodičů na tématech, třídních vzdělávacích plánech
- čtení rodičů dětem při odpoledním klidu
- návštěvy doma například při potřebě adaptace
- tvorba individuálních plánů pro děti
- půjčovna knih a hraček
- pomoc při akcích pro děti (zahradní slavnost, karneval, výlet, sportovní den...)

Celý program Začít spolu je koncipován na základě vzájemné tolerance, děti jsou vedeny ke zdravému životnímu stylu, odolnosti vůči stresům a zdraví škodlivým vlivům, které mohou vést ke zneužívání a závislosti na návykové látce.

POPIS A FORMY VZDĚLÁVÁNÍ

- Vzdělávání je uskutečňováno ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne vyskytnou, vyváženým poměrem spontánních a řízených aktivit.
- Specifickou formou představuje didakticky zacílená činnost, ve které pedagog s dítětem naplňuje konkrétní vzdělávací cíle formou záměrného i spontánního učení.
- Toto učení zakládáme na aktivní účasti dítěte, založené na smyslovém vnímání, prožitkovém a interaktivním učení, zpravidla ve skupinách a individuálně.
- Omezujeme učení předáváním hotových poznatků a slovních poučení.
- Všechny činnosti obsahují prvky hry a tvořivosti.

- Ve vzdělávání mimořádně nadaných, talentovaných dětí nabízíme další aktivity formou zájmových kroužků
- Individuálních vzdělávacích plánů využíváme také k rozvoji dětí s odkladem školní docházky
- Učitelky s dětmi pracují podle tématických plánů
- Ve vzdělávání dětí upřednostňujeme rozvíjení smyslového vnímání jako základu veškerého přirozeného poznávání a denně se věnujeme též prevenci vadné výslovnosti – zařazováním jazykových chvil, rozvíjením komunikativních dovedností dětí.
- Z pedagogického hlediska jde o program pedocentrický – zaměřený na dítě a na vytvoření prostředí, které by pro něj bylo přirozené (tzv. neohrožující).
- Formy učení jsou založené na interaktivním procesu učitel – dítě, dítě – dítě, na prožitkovém a kooperativním učení s využitím všech dostupných pomůcek, které jsou k dispozici dětem tak, aby byly co nejméně závislé na pomoci dospělých.
- K tomuto učení je také přizpůsobeno prostředí jednotlivých tříd, které je motivující a zároveň respektující psychohygienické požadavky na osobnost dítěte. (tzv. neohrožující prostředí)

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Ve svých výchozích principech v sobě spojuje moderní poznatky pedagogické a psychologické vědy s osvědčenými vzdělávacími postupy, k nimž se zejména evropská pedagogika dopracovala v průběhu svého vývoje:

- učení Komenského
- myšlenky a praktické zkušenosti reformní pedagogiky
- pedagogická koncepce Marie Montessori
- Daltonský plán
- John Dewey – představitel pragmatismu
- osobnostně rozvíjející model C. Rogerse
- poznatky o fungování mozku a procesech učení obsažených v dílech Piageta, Vygotského, Eriksona, Gardnera atp.
- V oblasti spolupráce s rodinou vychází Začít spolu z amerického programu Head Start atp.).

Pedagogická koncepce Marie Montessori

- Připravené prostředí „dětí potřebují jiné prostředí než dospělí“ => utříděné/zorganizované prostředí pro učení
- Dostupnost materiálů- samostatnost, nezávislost
- Respektování senzitivní fáze
- Pozorování
- Individuální přístup a čas

Daltonský plán

(Helena Parkhurstová)

- podpora aktivní práce dětí, centra aktivity
- samostatnost, zodpovědnost, individualizace, spolupráce
- penzum úkolů
- volba: pořadí, úkolu, tempa, místa, ...,
- učitel v roli poradce atp.

John Dewey

- Učení na základě vlastní zkušenosti
- Aktivní učení, které vychází ze zájmu dětí
- Propojení učení s reálný životem, aplikace poznatků do života
- Princip kontinuity: každá nová zkušenost je ovlivněna zkušenostmi předchozími
- Hlavním úkolem školy je naučit jedince přizpůsobit se změnám

Osobnostně rozvíjející model C. Rogerse

- výuka zaměřená na žáka
- Důraz na rozvoj vlastního potenciálu dítěte
- Výchova a vzdělávání dítěte je založena na porozumění, bezpodmínečném přijetí dítěte, uznání a empatickém naslouchání – bezpečné prostředí
- Úcta k dítěti, respekt a důvěra
- Orientace na vnitřní aktivitu, tvořivé síly (myšlení), vlastní prožitky a zkušenosti
- Odpovědnost za vlastní učení
- Proces učení je stejně důležitý jako výsledek
- Učitel v roli průvodce na cestě poznávání

Poznatky o fungování mozku a procesech učení obsažených v dílech Piageta, Vygotského, Eriksona, Gardnera atp.

- Piagetova teorie kognitivního vývoje dítěte, celostní přístup
- Vygotsky- zóna nejbližšího vývoje, činnostní učení, sociální interakce
- Erikson- vývojová psychologie, 8 věků člověka (osm fází psychosociálního vývoje)
- Gardnerova teorie mnohačetných inteligencí

V oblasti spolupráce s rodinou vychází Začít spolu z amerického programu

- Zapojení rodin do výchovy a vzdělávání
- Program rané péče
- V USA -federální program pro podporu sociálně znevýhodněných dětí Program pro výchovu a vzdělávání dětí v období předškolního a mladšího školního věku (Začít spolu/Step by Step) zpracovala organizace **Children's Resources International (Washington D. C.)** společně s týmem dalších odborníků a pod záštitou **Střediska dětského rozvoje při Georgetownské univerzitě** (přelom 80. a 90.let 20. století)

